

דרצ'ין

(Derechin; פולנית: Dereczyn). עיירה בבילורוסיה. בין שתי מלחמות-העולם – בפולין העצמאית. בספטמבר 1939 נכבשה עם כול מזרח פולין בידי הצבא האדום וסופחה לברית-המועצות. ערב המלחמה ישבו בה 4,000 יהודים. עם כיבושה בידי הגרמנים ב-25 ביוני 1941 גורשו לדר' יהודים מעיירות הסביבה הולינקא (Holyńska) וקולניא (Kolonya).

בדר' הוקם גטו, ואילו הוכנסו היהודים ה'בלתי מועילים'. בעלי מקצוע חיו בזמן הראשון מחוץ לגטו. כשהגיעו לדר' שמועות על הרג יהודים בסלונים החלו שיחות על בריחה ליערות הקרובים. לכך התנגדו ה'יהודים המועילים', שהאמינו ש'תועלתם' תציל את חייהם, ואילו בריחה תסכנם. בדר' קמה מחתרת בני-נוער, ומטרתה בריחה ליער וגילוי התנגדות בגטו אם יותרו בו לפני צאתם ליער. הצעירים הוציאו 20 רובים אוטומטים וכדורים ממחסני הנשק של הגרמנים והחביאום מחוץ ליער.

באביב 1942 גברה פעילותם של הפרטיזנים והם התקיפו את תחנות המשטרה בהולינקא ומחנה העבודה בפוזביץ (Puzewicze). התעוררה ציפייה בקרב יהודי הגטו שהפרטיזנים יגיעו גם לדר'. ביולי 1942 יצאו ראשוני היהודים ליער בורלום (Borelom).

ב-24 ביולי נערכה אקציה ביהודי הגטו. יהודים שהכינו להם בונקרים ירדו למחבואים. היו שלקחו איתם גרזינים להלום בכול הפורץ למחבוא. כ-300 יהודים ברחו ליערות הסביבה, חלקם ליער בורלום. בין הבורחים ליער היו אחדים שלימים התפרסמו כפרטיזנים נודעים: אליהו ליפשוביץ, מפקד מחלקה ביחידת ד"ר יחזקאל אטלס, אחיו חיים יהושע וגרשון ואחותו טייבה, האחים בנימין ודוד דומברובסקי, חיים שלקוביץ והאחרים חיים משה, מישקה ושלום אוגולניק ואחרים שנודעו ביער בלחיתם. חלק מיהודי דר' שברחו ליער אורגנו ב'מחנה משפחה', בסיועו של מפקד הפרטיזנים בוריס בולאט.

ב-10 באוגוסט 1942 התקיפו 120 פרטיזנים בראשותם של ד"ר אטלס ובולאט את חיל המצב הגרמני בדר'. פרטיזנים יהודים עמדו בראש התוקפים. השוטרים הבילורוסים והפולנים שנתפסו נורו ליד קבר האחים היהודי. בקרב ההוא נפלו שלושה פרטיזנים יהודים מדר'. 64 יהודים מנמלטי דר' נפלו בקרבות היער. דר' שוחררה באמצע יולי 1944. יותר מ-200 מיהודיה שרדו.